

A tájékoztatás és felhasználói oktatás fejezetéből kiemelendő, hogy – néhány speciális esettől eltekintve – a könyvtár még inkább csak fogyasztója volt más intézmények dokumentációs-információs szolgáltatásainak, s az, hogy a korábban már említett felhasználói képzés a 60-as évek elején honosodott meg.

Kül- és belföldi kapcsolatok címen a monográfia arról szól, hogy a könyvtár nagy nyitottsággal és aktivitással ápolta őket, pedig: „Azok az évek nem kedveztek a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésének, ennek ellenére a könyvtár nemcsak a népi demokratikusnak nevezett országok, hanem a nyugati országok és az USA intézményeivel, könyvtáraival is létesített és ápolta kapcsolatokat. A belföldi kapcsolatai pedig behálózta az egész magyar könyvtári életet.”

A szerző már az *eredményeket* ismertető fejezetében szövegi le a könyvtár kapcsolatrendszerére vonatkozóan: „A könyvtárosok a főhatóság, az ellenőrző szervek iránti nagy udvariassággal, de folyamatosan szegték meg a külkapcsolatokra vonatkozó rendelkezéseket, belülről feszegetve a merev szabályok kereteit.”

Ez a fejezet a könyvtár megalakulásának idejét az építési lendület idejének minősíti. Benne a könyvtár az egyetemi vezetők támogatását élvezte. E támogatással vághatott neki állománya, szervezete és szolgáltatásai kialakításának. Később azonban a működést a krónikus létszámihiány gátolta. És mi a tanulság? „Most, amikor új karok, szakok, de még új felsőoktatási intézmények is létrejönnek könyvtári háttér nélkül, intő példa lehet

a veszprémi egyetemi könyvtár első korszaka, amikor a könyvtárosok önfeláldozó munkája, és az egyetemnek a könyvtár iránti elkötelezettsége ellenére is tizenöt év kellett ahhoz, hogy a semmi-ből megszülessen a vegyész-mérnöki oktatás háttéréül szolgáló egyetemi könyvtár.”

A monográfiát angol nyelvű „summary”, forrásjegyzék, bibliográfia, az 1949–1964 között volt állandó munkatársak jegyzéke egészíti ki. Mint ahogy illik.

Végül néhány szót arról, hogy miért tartjuk különösen rokonszervesnek ezt a kismonográfiát, túl azon, hogy behatóan és megbízhatóan ismerteti meg egy ma már közismert egyetemi könyvtár eddig kevésbé ismert kezdeteivel. Ez elsősorban szikár és sallangtalan közlésmódjának köszönhető. Nincs benne semmi cikornya, nagyképszerűség, oktrojálás. Nem dicsér külön senkit és semmit, nem is marasztal el: mindezt a forrásidézésnek engedi át. Pl. ezeknek a konkrét tettekre emlékeztető idézeteknek olvastán alakul ki igen pozitív kép Polinszky Károlyról, az egyetem – mondhatni – alapítójáról, *Straub Gyuláné Bodonyi Juditról*, az első könyvtárosról és vezetőről, valamint *Takács Vilmosról*, a Könyvtári és Dokumentációs Osztály vezetőjéről. Ugyanide sorolható az is, hogy a szerzőnek eszébe sem jut a kor „megideologizálása”, amivel manapság meglehetősen sokan próbálnak érdemeket szerezni.

E kisded munka minden szakmabeli érdeklődőnek bizvást melegen ajánlható elolvasásra és a régiekre való visszaemlékezésre.

Futala Tibor

ALETTA: alumíniumipari CD tankönyv

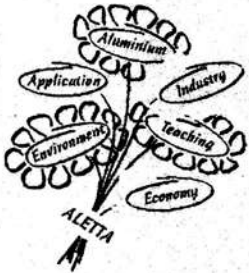
Az oktatás és a gazdaság kapcsolatának erősítésére

Miközben a világ alumíniumipara nagymértékű változásokon ment át az utóbbi két évtizedben (új ötvözetek születtek, új technológiák fejlődtek ki, bővült a felhasználási terület, megnőtt a kereslet), Magyarországon a rendszerváltással járó bonyodalmak következtében vérszesen nőtt a szakadék az egyetemi oktatás és az ipar között. A Phare-program keretében nyílt lehetőség szervezett helyzetfelmérésre, továbbképzésre az egyetemeken és az iparvállalatoknál. E tevékenység során alakult ki az a tananyag, amelyet ALETTA (ALumíniumról, Együtt, Tanulva TANítani) címmel adott közre angol és magyar nyelven az *Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár*, illetve a *Vividus Kft.*

A CD-n található előszó szerint a könyv „azoknak szól, akik napi munkájuk mellett, annak jobbá tétele érdekében szeretnék megismerni szakterületük legújabb eredményeit, akik az oktatásban felelősek azért, hogy naprakész ismereteket adjanak át hallgatóiknak, és azoknak is, akik mint felhasználók vagy beszállítók kerülnek kapcsolatba az alumíniumipar által kibocsátott anyagokkal”.

A közel 2000 oldalas tankönyv 25 szakértő munkáját dicséri. A feldolgozott témák köre a timföldgyártástól a késztermék-feldolgozáson keresztül a környezetvédelmi kérdések tárgyalásáig terjed. Részletes információk találhatóak a nem kohászati célú timföldről, az alumínium-hidroxidok és oxidok, timföldhidrátok, aktív és kalcinált timföldről, alumíniumvegyületek tulajdonságairól, előállításuk-

Phare ALETTA Phare
 ALuminium in Environment, Technology and Teaching for Advancement

Published by
VIVIDUS
 I.R.O.
 Consulting

Sponsored by
 PHARE HU-94-05
 Al-Together Project
 1998

Technical construction
OMIKK

ról és felhasználásukról, de megismerkedhet az érdeklődő az olvasott és szinterelt Al_2O_3 alapú termékekkel és a zeolitokkal is. Az alumíniumelektrolízis című fejezetben tárgyalják a szerzők a különböző cellatípusok felépítését, működését, a fém visszaoldódását, az áramfelhasználás hatásfokát, az elektrolit összetételét, a kéreg- és üledékképződést, az anódgyártás folyamatát, az anód anyagának jelentőségét stb. A fémolvadék tisztításának különböző módszerei, a nagyüzemi alumínium-tisztítás fejlődési irányai szintén helyet kaptak a CD-n. Az olvadékfeldolgozás című fejezet ismerteti

az öntéstechnológiákat, kialakulásukat, a kristályosodás folyamatát, az öntött szerkezetet befolyásoló tényezőket. Újabb fejezetben található az öntvehengerlés leírása, a durvahuzalok, keskeny- és szélesszalagok gyártása. A környezetvédelmi részben az alumíniumgyártás folyamatát követve találjuk a technológia és a környezet kapcsolatának elemzését, a környezetbarát megoldások ismertetését. Külön hangsúlyt kap a környezetvédelmi menedzsment és a termék életciklus-elemzése (life cycle assessment = LCA) is.

A lemezt a CD-meghajtóba helyezve a program automatikusan indul. A futtatáshoz Internet Explorer 3.0 (vagy későbbi verzió) szükséges, ezért ha a gépen nincs telepítve, a lemeztől pótolható. A tartalomjegyzék a böngésző által megjelenített keretes ablakban látható. Az ablakok méretét nagyítva-kicsinyítve a szemléltető anyag (ábra, grafikon, táblázat) mérete is változtatható. Az egyes fejezetek végén ellenőrző kérdések segítik a tanulót az eredményes felkészülésben.

Minimális hardverkonfiguráció: IBM PC Pentium 90, 16 MB RAM, 4 MB Video-RAM, hangkártya, 50 MB szabad merevlemez hely (Internet Explorer számára).

/Készült a PHARE HU-94-05 támogatásával az Al-Together program keretében
Felelős szerkesztő: Dr. Hídvégi Éva
Kiadja: OMIKK
Felelős kiadó: Stubnya György
Elektronikus szerkesztés: Magyar Kft./

(Gombos László)

Az emberközpontú könyvtár tervezése

A „mindent az ügyféler” jelszó korában vajon mennyire képesek a könyvtárak használoik igényeit valóban kiszolgálni?

A múlt: tömeges szolgáltatások

Hosszú ideig tömegszolgáltatást nyújtottak egy közelebről meg nem határozott többség számára. Az állománygyarapítás csakúgy, mint a dokumentum szervezése a feltételezett közönség feltételezett igényeihez volt mérve, a szolgáltatások pedig az „eszi, nem eszi, nem kap mást” elven alapultak.

Lehet érveket felhozni a tömegszolgáltatások mellett. Hogy a könyvtáraknak nem volt más választásuk. Hogy az egyéni igényeket csak a használó külön kérésére, egyedi segítség keretében lehetett figyelembe venni. Hogy a dokumentumok kínálata sokkal gyorsabban nőtt, mint a könyvtárak

költségvetése, és nem lehetett mindenkinek mindent beszerezni. Hogy a hozzáférés biztosítása – a lelőhely-tájékoztató – lassanként éppen olyan fontos lett, mint a dokumentumok kézbe adása, ám erre a szolgáltatásra gyakran elfelejtették felhívni a használók figyelmét. Hogy az egységes katalogizálási szabályzatok és osztályozási rendszerek használata gazdasági kényszer volt.

Mindebben sok igazság van, de nem mellőzhető néhány kritikai megjegyzés sem. Megdöbbentő például, hogy az *Anglo-American Cataloguing Rules* kidolgozásakor egyáltalán nem vették figyelembe, hogy mit kívánnak az emberek egy katalógustól, és hogyan használják őket. Nem csoda, hogy az évek során, miután már számos könyvtár bevezette, alaposan át kellett dolgozni, ami jelentős munkával és költségekkel járt. Az osztályozási rendszerekkel sem volt több szerencséje a könyv-